

ΣΧΟΛΗ	Κοινωνικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΠΟΛΚ362	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Εαρινό
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικά Θέματα Ένταξης		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕ Σ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
		3	6
ΣΥΝΟΛΟ			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Σεμινάριο (ΥΕΠΣΑ)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Ναι (ΚΑΠΚ 206 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ και επιθυμητά άλλα επιλεγόμενα)		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι, κατόπιν συνεννοήσεως και στη βάση εκπόνησης εργασίας και παρουσίας της στο μάθημα (στα αγγλικά)		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)			

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι φοιτητές /φοιτήτριες αναμένεται να:

Γνώσεις

- Να εξοικειωθούν με το φαινόμενο της ανθρώπινης κινητικότητας και της μετανάστευσης ως συγκροτητικά στοιχεία του πολιτισμού
- Να μπορούν να διακρίνουν και να εξηγήσουν τους σχετικούς με τη μετανάστευση όρους και την ιστορικότητά τους
- Να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν πώς αντιμετώπισαν τα κράτη την εθνική διαφορετικότητα και πώς τα διαφορετικά μοντέλα ένταξης που διαμορφώθηκαν μέσα στον χρόνο οδηγούν σε διαδικασίες ένταξης και αποκλεισμού
- Να αντιλαμβάνονται την έννοια του ρατσισμού, τους ιστορικούς μετασχηματισμούς του και τις διαφορετικές μορφές που παίρνει καθημερινά
- Να αντιλαμβάνονται τη καθοριστική σχέση του φύλου με ζητήματα ένταξης και αποκλεισμού μεταναστευτικών πληθυσμών αλλά και της διαθεματικής προσέγγισης σε αυτά
- Να μπορούν εμπειρικά και θεωρητικά να προσεγγίσουν τα ζητήματα της δεύτερης γενιάς μεταναστών στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στην Ελλάδα

- Να αντιληφθούν ότι οι διαδικασίες ένταξης και αποκλεισμού διατρέχουν το κοινωνικό σώμα και άρα αφορούν τη συμπερίληψη και άλλων κοινωνικών ομάδων (όπως τις γυναίκες, άτομα με αναπηρία, ομάδες με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, την κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ κα.), οπότε να μπορούν με τα παραπάνω εργαλεία να διαχειριστούν ευρύτερες κοινωνικές διαδικασίες

Δεξιότητες

- Να αναπτύξουν κριτικό στοχασμό σε σχέση με τον λόγο περί ένταξης
- Να αναγνωρίζουν εσωτερικές αντιφάσεις αλλά και εξωτερικούς περιορισμούς των «πολιτικών ένταξης»
- Να μπορούν να διακρίνουν μορφές και λόγους ρατσισμού στην καθημερινότητά τους
- Να αναπτύξουν θεωρητική και εμπειρική κατανόηση των πρόσφατων εξελίξεων στην Ελλάδα με το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα
- Να διακρίνουν το συνεχές της διαδικασίας ένταξης και αποκλεισμού όσον αφορά το κοινωνικό σύνολο

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία - Ομαδική εργασία
- Σχεδιασμός και διαχείριση ασκήσεων
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής και ανάπτυξη κριτικού στοχασμού, κυρίως σε σχέση με ό,τι φαίνεται αυτονόητο
- Επιδίωξη κοινωνικής υπευθυνότητας και ενσυναίσθησης σε θέματα φύλου και φυλής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα αυτό διαπραγματεύεται την έννοια, την πρακτική και το βίωμα της ένταξης. Συγκεκριμένα διερευνά με ποιους τρόπους αναπαριστούμε, κατανοούμε και μελετάμε τη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ από τη μία των μεταναστευτικών κοινοτήτων και των εθνικών μειονοτήτων και από την άλλη των κοινωνιών υποδοχής. Σκοπός μας δεν είναι να εξετάσουμε αν εντάσσονται ή όχι οι «άλλοι», οι «ξένοι», οι «διαφορετικοί», αλλά να κατανοήσουμε πώς ο όρος ένταξη διαμορφώνεται μέσα στον χρόνο και στον χώρο συμβάλλοντας στη διαμόρφωση αντιλήψεων, πολιτικών και πρακτικών και στη δημιουργία κοινοτήτων, αλλά και συνόρων.

Βασική αφετηρία αποτελεί η παραδοχή ότι η ένταξη δεν αποτελεί ενιαία και γραμμική πορεία, αλλά μια δυναμική διαδικασία χωρίς τέλος που συμβαίνει κάθε στιγμή ως προς κάποια ομάδα αναφοράς και εκτείνεται στο χρόνο. Την ίδια στιγμή, πρόκειται για μια διαδικασία σύμφυτη με τις διαδικασίες συγκρότησης του έθνους και έτσι εξετάζεται σε σχέση με τις λεγόμενες «πολιτικές ένταξης» των κρατών. Επιπλέον, θεωρούμε ότι ο όρος ένταξη αναφέρεται σε μια συγκρουσιακή συνθήκη που συνεχώς υπονοεί το αντίθετο της

και γι' αυτό τον λόγο εξετάζεται παράλληλα με διαδικασίες αποκλεισμού και ετερότητας. Συνολικά, η δομή του μαθήματος χτίζεται πάνω στην αντίληψη ότι η ένταξη μας αφορά όλες και είναι μια διαρκής διαδικασία μετατόπισης των κοινωνικών συνόρων του ανήκειν-άρα αναφέρεται στη συμπερίληψη και άλλων κοινωνικών στρωμάτων στον πυρήνα της κοινωνίας (γυναικών, ατόμων με αναπηρία, την κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ κα.). Οπότε, η προσπάθειά μας είναι να διερευνήσουμε τους όρους με τους οποίους αυτά κατασκευάζονται καθημερινά γύρω μας και μεταξύ μας.

Το σεμινάριο κατά την διάρκεια των 13 εβδομάδων ξεδιπλώνεται σε δύο ενότητες: η πρώτη αφορά την εισαγωγή σε βασικούς όρους και θεματικές μέσα κυρίως από συμμετοχικές ασκήσεις και προσκεκλημένες ομιλήτριες/ ομιλητές, ενώ η δεύτερη εστιάζει στις εργασίες των φοιτητριών και φοιτητών.

Ενδεικτική διάρθρωση ενοτήτων:

Εισαγωγική Συνάντηση

- Αλληλογνωριμία
- Εισαγωγή στην προβληματική, τις θεματικές και τη μεθοδολογία του μαθήματος καθώς και στην αναλυτική παρουσίαση των εργασιών που απαιτείται να παραδώσουν οι φοιτήτριες/ φοιτητές

Α' Ενότητα: Θεματικοί Άξονες

(μέσα από συμμετοχικές ασκήσεις/ προσκεκλημένες ομιλήτριες- ομιλητές)

- Εισαγωγή σε όρους και ιστορία κινητικότητας
- Σύνορα
- Μοντέλα Ένταξης
- Ρατσισμός
- Ιθαγένεια
- Φύλο και μετανάστευση

Β' Ενότητα: Εργασίες

- Μικρή εργασία- ημι δομημένη ποιοτική συνέντευξη: συμμετοχικός σχεδιασμός ερωτηματολογίου και συλλογική επεξεργασία των δεδομένων
- Μεγάλη εργασία- επεξεργασία θεματικών για την ένταξη σε σχέση με κινηματογραφικές ταινίες: παρουσιάσεις και συλλογική επεξεργασία

Καταληκτική συνάντηση

- Σύνοψη
- Αξιολόγηση πεπραγμένων του εξαμηνιαίου σεμιναρίου

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	● Χρήση βιντεοπρωτόκολλα και προβολή διαφανειών και βίντεο για την διάλεξη ● Χρήση τεχνολογικών εργαλείων (βίντεο, polls, jamboard κα.) για συμμετοχικές ασκήσεις κατά την διάρκεια των διαλέξεων ● Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας moodle (elearn)

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Σεμιναριακές διαλέξεις	39
	Συγγραφή Εργασίας	32
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	58
	Σύνολο φόρτου	150
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Ο τελικός βαθμός των φοιτητών/φοιτητριών προκύπτει: Α. Από την αξιολόγηση της συμμετοχής (τυπικής και ουσιαστικής) των φοιτητών/τριών στις εβδομαδιαίες συναντήσεις. Η παρουσία των φοιτητών/τριών στις εβδομαδιαίες ενότητες του μαθήματος κρίνεται απαραίτητη και είναι υποχρεωτική Β. Από την αξιολόγηση των εργασιών που απαιτείται να παραδώσει κάθε φοιτήτρια/ φοιτητής: αξιολογούνται οι δύο εργασίες και η προφορική παρουσίαση της μίας	

ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βεντούρα, Λ. 1994. Μετανάστευση και Έθνος, Μετασχηματισμοί στις Συλλογικότητες και τις Κοινωνικές Θέσεις, Αθήνα: Μνήμων
- Βεντούρα, Λ. 2009. Εθνικό Κράτος και Σύγχρονες Μεταναστεύσεις. *Σύγχρονα Θέματα*, 107, σσ 23-36
- Βεντούρα, Λ. 2011. Μετανάστευση και Κοινωνικά Σύνορα. Διαδικασίες Αφομοίωσης, ενσωμάτωσης και αποκλεισμού, Αθήνα: Νήσος
- Favell, Adrian. "Integration policy and integration research in Europe: a review and critique." *Citizenship today: global perspectives and practices* 349 (2001): 351-352.
- Γκόλντιν, Ι. 2013. Αυτοί δεν είναι σαν κι εμάς. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Τρουμπέτα, Σ. (επιμ.) 2012. Το προσφυγικό & μεταναστευτικό ζήτημα, Αθήνα: Παπαζήση
- Παπαταξιάρχης κα. (επιμ.) 2009. Κόσμοι της οικιακής εργασίας: φύλο, μετανάστευση και πολιτισμικοί μετασχηματισμοί στην Αθήνα του πρώιμου 21ου αιώνα. Αθήνα: Αλεξάνδρεια - Green., Ν. 2010, Από το μετανάστη στη μετανάστρια, στο Green. Ν. Οι δρόμοι της Μετανάστευσης, Αθήνα: Σαββάλας, σσ 134-152
- Κασπάρεκ, Μ. 2017. Μεταναστευτική Πολιτική και Πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Rosa Luxemburg
- Χριστόπουλος, Δ. 2020. Αν το προσφυγικό ήταν πρόβλημα, θα είχε λύση. Αθήνα: Πόλις.
- Σεχού, Ερβίν (2022), Οι απρόσκλητοι φιλοξενούμενοι. Αθήνα: Ισνάφι
- Στρατηγάκη, Μ. 2007. Φύλο και Μετανάστευση, στο Το Φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα: Μεταίχμιο, σσ 189-213
- Τσιμπιρίδου, Φ. (επιμ.) 2009. Μειονοτικές και Μεταναστευτικές Εμπειρίες, Βιώνοντας την «κουλτούρα του κράτους», Αθήνα: Κριτική
- Clarke, S., 2003. Κοινωνική θεωρία, ψυχανάλυση και ρατσισμός, London: McMillan Palgrave, (μτφρ Αράπογλου Β)
- Balibar, E. 1988., Έρευνες πάνω στον εθνικισμό και τον ρατσισμό, Θέσεις, Τεύχος 25, διαθέσιμο [εδώ](#)

- Κωστόπουλος, Τ. 2005, *Η κληρονομιά του «εσωτερικού εχθρού»*. Αφαιρέσεις ιθαγένειας από το ελληνικό κράτος (1927-2003), Ανακοίνωση σε εκδήλωση της ΕΕΔΑΠ
- Σωτηρόπουλος, Μ. και Ψυλλάκου Ε., 2021, Τράπεζα Θεμάτων, μια κριτική αποτίμηση, διαθέσιμο [εδώ](#)
- Castel, Robert, 2011, Οι δυσμενείς διακρίσεις. Το έλλειμμα της ιδιότητας του πολίτη στους νέους των προαστίων, στο Λ. Βεντούρα (επιμ.), *Μετανάστευση και Κοινωνικά Σύνορα, Διαδικασίες αφομοίωσης, ενσωμάτωσης ή αποκλεισμού*, Αθήνα: Νήσος
- Delphy, Christine, 2011, Φύλο και φυλή στη μετααποικιακή Γαλλία: Η μαντίλα και η απόρριψη του Ισλάμ, στο Λ. Βεντούρα (επιμ.), *Μετανάστευση και Κοινωνικά Σύνορα, Διαδικασίες αφομοίωσης, ενσωμάτωσης ή αποκλεισμού*, Αθήνα: Νήσος
- Σούζας, Ν., Μέρμηγκα, Ι. και Διακουμάκου Τ., *Γιατί η Μοναξιά μου θεωρείται ασφαλής χώρα, Αγώνες αιτούντων άσυλο και τοπικές αντιδράσεις στο συνοριακό καθεστώς της Χίου (2015-2016)*, Ψηφίδες, Θεσσαλονίκη 2021
- Παπαταξιάρχης, Α. 2016. Μια μεγάλη ανατροπή: η Ευρωπαϊκή Προσφυγική Κρίση και ο νέος πατριωτισμός της αλληλεγγύης, *Σύγχρονα Θέματα*, τ. 132-33, σσ 27-28
- Hannah Arednt, 1943, *Εμείς οι Πρόσφυγες*, μτφρ, 2015, Αθήνα: Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου